

Ilstorp - Räakenskapsböcker

Vid en brand i prästgården 1783-01-18 förstördes hela kyrkoarkivet inklusive räakenskapsboken. ([uppgifter i blått inom parentes är kommentarer mm](#))
1959 revs den då befintliga prästgården.

Ilstorp var huvudförsamling i Ilstorps och Björkas pastorat tom 1929-04-20.

Präst 1782 var Johan Grise. Han blev avsatt 1784-08-19 pga dryckenskap men återinträdde i tjänst 1785-05-11.

Räakenskapsböckerna inkluderar också kyrkans inventarier benämnda "lösöre". I det här fallet är det allt som finns i kyrkan och kan användas där, inklusive kyrkklockorna men undantaget det som finns på kyrkans invändiga väggar, men rätt ofta finns även siffertavlan med.

På Riksarkivet finns följande räakenskapsböcker skannade och är fria för alla att läsa.

Räakenskaper för kyrka	SE/LLA/13189/L I/1	1782 - 1832	Huvudräakenskaper.
--	--------------------	-------------	--------------------

Den första inventarieförteckningen finns först 1783 på grund av branden.
Ytterligare utdrag har gjorts fram t.o.m. 1829 se nästa sida.

I **1686 års kyrkolag** står följande i kapitel XXVI Om Kyrkor, deras Skrud och Egendom.

Här den lite mer moderna texten från en senare utgåva:

"Var kyrka i städer och å landet skall hava, en eller, där så behöves, flera **kistor** med tre lås, däruti kyrkans egendom i penningar, guld, silver, kläder, tenn, koppar, räakenskapsboken, inventaria över kyrkoherde-, capelians- och klockarbord, samt annat, som vid kyrkan till underrättelse behöves, skall bliva förvarat. Den ena nyckeln behåller kyrkoherden, den andra kyrkovärden, och den tredje en av sexmännen; och må intet där uttagas utan i dessa tre personers närvaro."

Anm: capelian: präst anställd som biträde;

sexmän: utsedda ordningsmän av sockenstämman för att förvalta tiondet, se till att stämmans beslut genomfördes, vilket upphörde 1868 när kyrka och kommun delades.

I inventarieförteckningen finns bl.a. följande angivet! Se hela tabellen nästa sida.

1783 ingen kassakista anges i inventarieförteckningen men den nämns vid förvaring av pengar, så den finns.

1783 anges "1 Bibel i folio ([225 x 360 mm](#)) som då är Gustav Vasas bibel från 1541 eller snarare Carl XII bibel från 1703 eller senare nytryck, som alla är en reviderad version av Gustav Vasas bibel.

1783 anges "Stock Penningar". Stocken i kyrkan var ett slags kassaskåp, där de åt de fattiga (behövande) insamlade penningmedlen förvarades. Från 1782 redovisades innehållet varje år.

1783 anges en liten "Collect Tafla" med ingen kollekt redovisas i räakenskapsboken.

1797 anges första gången Kollektmedel tillsammans med Stockpengar.

Reparationer

1786 Omfattande reparation av vapenhuset och kyrkogårdsporten med dess mur.
Korets hela tak byttes ut. På kyrkans väggar byttes trasig sten.

1801 I stort sett byttes allt trävirke och järn på klockstapeln, förutom själva klockan.

1812 Kyrkan rappades och kalkades utvändigt. Vapenhuset kalkades invändigt och dess tak tätades.

Illstorp - Räkenskapsböcker

Inventarielista: (Det finns skannade räkenskapsböcker på Riksarkivet som är fria att läsa).

1782: "Inventarium öfwer Kyrckans Ornamenten och tillhörigheter kan för thetta år icke specificer utfördt blifwa emedan Kyrckjostohlen (*räkenskapsboken*) blef jemte Prästgårdens och öfrige ägen-
dom genom en olyckelig våldeld i aska lagd."

Om flera år anges i samma kolumn är det ingen förändring av inventarierna mellan dessa år.

Rad	Mtrl	Beskrivning 1783-18xx ('-' finns ej)	1783 1801	1801 1805	1811	1812	1821
1	Silfwer	1Kalck och Paten oförgylt. 1801 anges 18 Lod (=219,56 g)	x	x	x	x	x
2							
3	Messing	1 Stort fath i funten. 1801 anges 6 lb (=2,55 kg)	x	x	x	x	x
4							
5	Malm	2 ^{de} Stora Liusa Stakar på altaret, den ene trasig. 1801 anges de väga 1 lb och 1½ lb (=9,14 kg)	x	x	x	x	x
6		1 Klocka i Stapelenn	x	x	x	x	x
7							
8	Thenn	1 litet fath i funten. 1801 anges 2lb (=850 g)	x	x	x	x	x
9							
10	Kläder	1 gl. Söndrig röd Sammets mässe hake med kors på ryggen af Guld Galloner	x	x	x	-	-
11		1 mässe Skiorta af hemma wäfwit Lärft (<i>väv av lingarn</i>)	x	x	-	-	-
12		1 altar Kläde af hemman wäfwit Lärft	-	-	x	x	
13		1 gl. Förmultnadt rödt Klädes altare Kläde	x	x	x	x	-
14		1 gl altare duk af Lärft	x	x	x	x	-
15		1 dito mindre med knippling omkring	x	x	x	x	x
16		2 ^{de} St. små altare Kläden af Lärft, det ena med knippling för	x	x	x	x	-
17		1 Lärfts handuk wid funten med knippling wid ändarne	x	x	x	x	-
18		1 dito af blåegarn (<i>kortfibriga, spinnbara linrester</i>)	x	x	x	x	x
		1 Mässe hake af Swart Marschesther	-	x	x	x	x
19		1 mässe Skiorta af Satenduk, Lars Pärsson i Illstorp skänkt	-	-	x	x	x
20		1 Kläde af Gage med Tafts foder skänkt af Enke fru Pastores Olof Backer (för Kalk och Paten) (<i>Gage=tunn vävnad</i>)	-	-	x	x	x
21		1 Altare Kläde af randigt Mosselin med fransar omkring det	-	-	x	x	x
22		1 dito af Blånegarn (<i>mosselin = av bomullsgarn</i>)	-	-	x	x	x
23		1 prest Kappa, tillkom 1832	-	-	-	-	x
24	Trä- Wahror	1 liten gl. Collect Tafla (<i>se bild på följande sidor</i>)	x	x	x	x	x
25		1 Lik Båhr	x	x	x	x	
26		1 Järn beslagen Kyrkjo Ståck med 2 ^{de} Låsar	x	x	x	x	x
27		1 nummer Tafla med tillhöriga Trä Ziffror	x	x	x	x	x
28		1 Nummer Tafla med 33 st. Ziffror	-	-	-	-	x
29		1 Hand Skiöffell till Liks påkastning för Prästen (<i>begravning</i>)	x	x	x	x	x
30		1 Ram och förgylt Krona hwaruti Hans Majts. Konung Gustaf Tal finnes inhäftadt uti	x	x	x	x	x
31		1 oblat ask öfwerdragen med skinn, tillkom 1805	-	(x)	x	x	x
32		1 med Läder öfwerdraget federal till Kalken, tillkom 1805	-	(x)	x	x	x
33		1 Stege at nyttia wid Kyrko reparationen	-	-	x	x	x
34	Böcker	1 Bibell in fol. (<i>225 x 360 mm men varierar i storlek</i>)	x	x	x	x	-
35		1 Psalm och Ewangelü Bok in 4 ^o i franskt band (<i>4° quarto 25 x 30 cm</i>)	x	x	x	x	x
36		1 Handbok in 4 ^o i D ^o band	-	x	x	x	x
37		1 Räkenskapsbok, tillkom 1784	(x)	-	-	-	-
38		1 Bibell, tillkom 1794 (in 4 ^o)	(x)	x	x	-	(x)
39		1 Ny Prof. Psalmbook	-	x	x	-	-
40		1 Doctor Faxens Läkare bok	-	x	x	x	x
41		1 Kyrcko Inspectors Instructionen	-	x	x	x	x
42		1 Hedins Läkare bok. (Pontens läkare bok)	-	x	x	x	-(x)
43		1 Koppels bibel werk, tillkom 1805	-	(x)	x	x	x
44		1 Supplementet till Norellska sammandraget inbundet, 1805	-	(x)	x	x	x
45		1 ny Hand bok	-	-	x	x	x
46		1 Proste wisitations bok in fol. Tillhörig båda kyrkorne	-	-	x	x	x
47		1 Cleri Comitalis handlingar häftade (<i>om epilepsi</i>)	-	-	-	x	x
48		Flera kyrböcker, psalmböcker + diverse andra böcker	-	-	-	-	x

(Anm: 1811 anges att den gamla mässehaken utgått och använts till foder på den nya mässehaken.)

Ilstorp - Räakenskapsböcker

Reparationer 1782-1832

Normalt var reparationer av kyrkan normalt och ofta förekommande.

Här är en kort beskrivning på de 3 största reparationerna, i övrigt är det mindre åtgärder som underhåll, rengöring, smörjning mm som genomfördes.

- 1786** Den första stora reparationen utfördes när Johan Grise var kyrkoherde och Per Persson på Nr 9 och Jöns Albrektsson på Nr 15 var kyrkvärdar.

Sammanfattning av reparationen: Vapenhusgaveln av lera blev helt nertagen och grunden åter uppmurad med gråsten. På denna lades en ekefot försedd med korsvirke och mursten. Båda väggarna som var förfallna förbättrades med murning. Taket förbättrades med nytt virke, taksten och tegel. Nytt golv av tegel. Takteglet tätades med kalkbruk som kalkades.

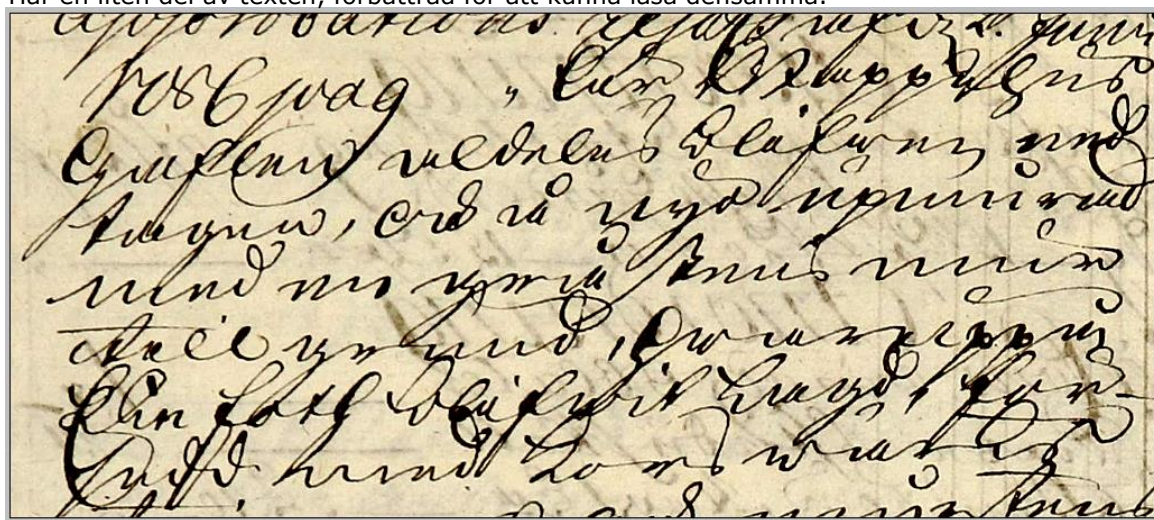
Kyrkogårds-portens murar revs, återuppbyggdes och tätades, ny bjälke lades in till porttaket.

Kostnad: 75.36.3 dvs 75 Riksdaler, 36 skilling och 3 runstenar. Mtrl ingår i kostnaden.

Mellan-nollor i kostnade skrevs inte ut på den här tiden så det står 75.36.03

Myntfot i silver: 1777-1855. 1 Rdr = 48 skilling (sk), 1 sk = 12 runstycken (rst).

Här en liten del av texten, förbättrad för att kunna läsa densamma.

"1786 pag „ Ler Wappehus Gafeln aldeles blifwen nedtagen, ock å nyo upmurad med en gråstensmör till grund, hwaruppå Eke foth blifwit lagd, försedd med kors värks.....".

Här fortsätter samma reparation: Korets läkning (trävirka) och taksten var förfallet och blev bytt och omlagt, tätat med kalkbruk som kalkades. Koret rappades, på övriga kyrkan insattes ny sten på trasiga ställen

Kostnad: 55 Rdr och 38 skilling. Material ingår i kostnaden

Totalkostnad: 131.16.3 Vilket blir ca 1 MSEK.

- 1801** Den här reparationen på klockstapeln genomfördes när Olof Backer var kyrkoherde och Albrekt Jönsson på Nr 15 och Trulls Pärsson på Svansjö var kyrkovärdar.

Sammanfattning av reparationen: Klockstapeln som genom ålder och röta var helt fördärvad är nu återställd med nytt eke som ny fot, pelare, brädklädsel mm samt nödvändigt järnarbete samt tjärades och målades med brunröd färg. Kostnad: 33.34.00 Rdr.

- 1812** Reparationen utfördes då Carl Fredrik Bering var kyrkoherde och Albrekt Jönsson på Nr 15 och Trulls Pärsson på Svansjö var kyrkovärdar.

Sammanfattning av reparationen: Kyrkan utvändigt rappad och kalkad. Vapenhuset invändigt kalkat och taket tätat med kalkbruk som kalkats. Kostnad 35 Rdr.

Ilstorp - Räakenskapsböcker

Kommentarer till tabellen

Kyrk-stock (Kyrkostock) har samma benämning för både "offerstock" och "straffstock."

1. förr offerstock, kassa använd till understöd åt fattiga. Stocken i kyrkan var ett slags kassaskåp, där de åt de fattiga insamlade penningmedlen förvarades.

2. förr om straffstock, (skamstraff) bestående av två plankor, förenade medelst gångjärn i ena änden o. med en låsanordning i den andra, i anliggningsytorna försedda med tvärgående, runda hål för ben men även för armar, oftast placerat utanför kyrkan. Sitta (ä. ligga, stå) i stocken.

1) Exempel på Kollekttavla

Med Handtag på baksidan.
Höjd ca 20cm.
Ej från Ilstorp.

2) Ilstorps Kyrkostock med två lås, förr offerstock

Höjd ca 100 cm.

Ca 25 x 25 cm

I Räakenskapsböckerna för både Björka och Ilstorp är upptagit i inventarielistan "Järnbeslagen Kyrkostock med 2^{ne} lås."

Bilderna är från Ilstorps stock.

1343 skulle det finnas en offerstock vid varje kyrkan.

1527 avskaffade Västeråsriksdag stocken.

1649 återinförde Drottning Kristina stocken.

1571 förbjöd Kyrkoordningen bilder på offerstocken.

Exempel på Kyrkostock, straffstock, som avskaffades 1841.
Bilderna är från en närliggande kyrka.

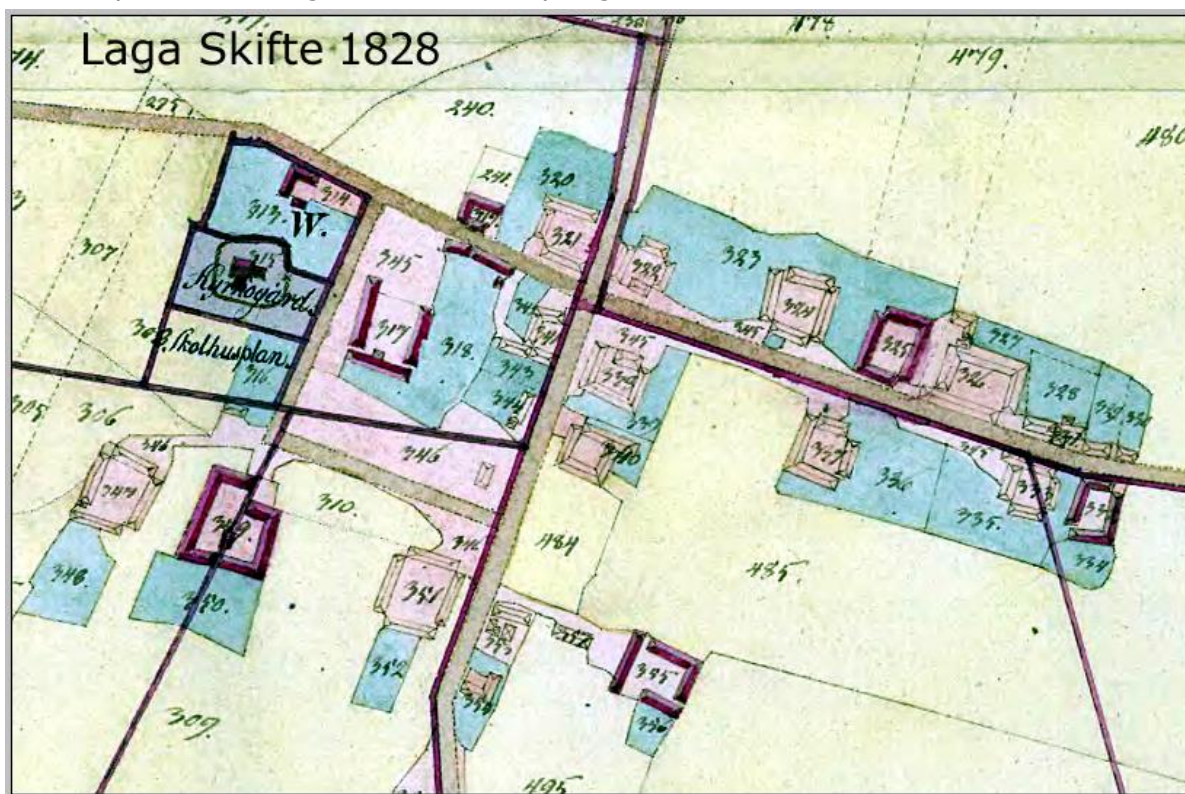
När man dömde i domstolarna tidigare var alla brott straffbara. Några förmildrande omständigheter tog man ej hänsyn till. Villkorlig dom existerade ej. Straffen skulle vara fostrande och avskräckande. Däremot graderades brotten, man skilde på grov stöld och stöld av mindre värde, sk. snatteri. Man gjorde också skillnad på mord och dråp. Man tog också i straffsatsen hänsyn till om brottet upprepades. För "fjärde resan stöld" kunde man dömas till hängning. Husaga var tillåten, men ej misshandel.

Ursprungligen fanns enbart två straffsätser, böter eller dödsstraff. I vissa fall även skamstraff. Med skamstraff menades att stå eller sitta och skämmas inför befolkningen. Att hamna i **kyrkostocken** var ett sådant straff. Offret satt då fast med benen i en stock. Förbipasserande kunde spotta eller kissa på offret eller uttala förnedrande ord. Ett annat skamstraff var att stå fjättrad vid en **skampåle**.

Ilstorp - Äldre Kartor

Tidiga kartor, före 1800, saknas där husen i byn finns inritade.

Här är Laga Skifteskartan från 1828 där alla färgmärkta hus fick ligga kvar i byn, alla övriga måste flytta ut huset, gården, till sina nya ägor. Ref: Lantmäteriet L106-2:2

Nr	=	Ägare, Brukare	
1	317	A Prästgården,	Pastor P. Gulander
2	314	S Gatuhus under Sövdeborg,	Klockarbostället. Öde (ml)
3	319	S Gatuhus under Sövdeborg	
4	321	S Gatuhus under Sövdeborg	Enkan Tullgren (ml)
5		Gatuhus under Nr 1	Per Nilsson (ml)
6		Gatuhus under Nr 1	Anders Nilsson (ml)
7	347	F Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Nils Classon Lasse Andersson (ml)
8 ²	322	M Utsockne frälse under Sövdeborg	Jöns Albrektsson Jöns Albrektsson (ml)
8 ³	322	N Utsockne frälse under Sövdeborg	Jeppa Pehrsson
9	324	G Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Pål Persson Mårten Nilsson (ml)
10	325	I Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Mårten Hansson Anders Olsson (ml)
11	326	B Krono Skatte Hästhemman,	Bönderna Hindrick Persson, Nils och Clas Nilsson ?
12	331	C Roterat Gatuhus,	Husmannen Hans Nilsson Hans Nilsson (ml)
13	329	S Gatuhus under Sövdeborg	Soldat Ström (ml)
14	332	Q Utsockne frälse under Sövdeborg	Ingen brukare 1828 Mårten Hansson (ml)
15	333	R Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Lars Andersson Jeppa Pärsson (ml)
16	337	O Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Anders Olsson Lars Nilsson (ml)
17	338	T Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Åstrad Nilsson Åstrad Nilsson (ml)
18	340	D Krono Skatte Rusthåll,	Bonden Nils Persson Nils Persson (ml)
19	355	H Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Åstrad Hansson Åstrad Mattisson (ml)
20	357	S Gatuhus under Sövdeborg	Hans Nilsson (ml)
21	351	K Utsockne frälse under Sövdeborg	Åbo Mattis Andersson Mattis Andersson (ml)
22	349	Utsockne frälse under Sövdeborg	Nils Classon (ml)
22 ²	349	P Utsockne frälse under Sövdeborg,	Åbo Mårten Nilsson Pål Jönsson (ml)
22 ³	349	S Utsockne frälse under Sövdeborg,	Åbo Lasse Bengtsson ----- (ml)
23	347	L Utsockne frälse under Sövdeborg	Ladufogden Holmström Lasse Bengtsson (ml)
24	344	S Gatuhus under Sövdeborg	Mårten Sjöbeck (ml)
25	341	E Krono Skatte Rusthåll,	Klockaren Knut Jönsson Kl. Knut Jönsson (ml)
26	353	Krono gatehus under Nr 18	Jöns Swensson (ml)
27	342	Krono gatehus under Nr 25	Anders Mårtensson (ml)
28	?	Krono gatehus under Nr 18	Anders Jönsson (ml)
29	354	Krono gatehus under Nr 18	Nils Hellström (ml)

Som vanligt stämmer inte numreringen mellan olika dokument

Nr = de ursprungliga nummerna från slutet av 1600-talet

= nummerna vid Laga skifte 1828

S= äges av Sövdeborg, greve E. Piper. **A-N** = de nya ägorna efter Laga skift

Ilstorp - Äldre Kartor

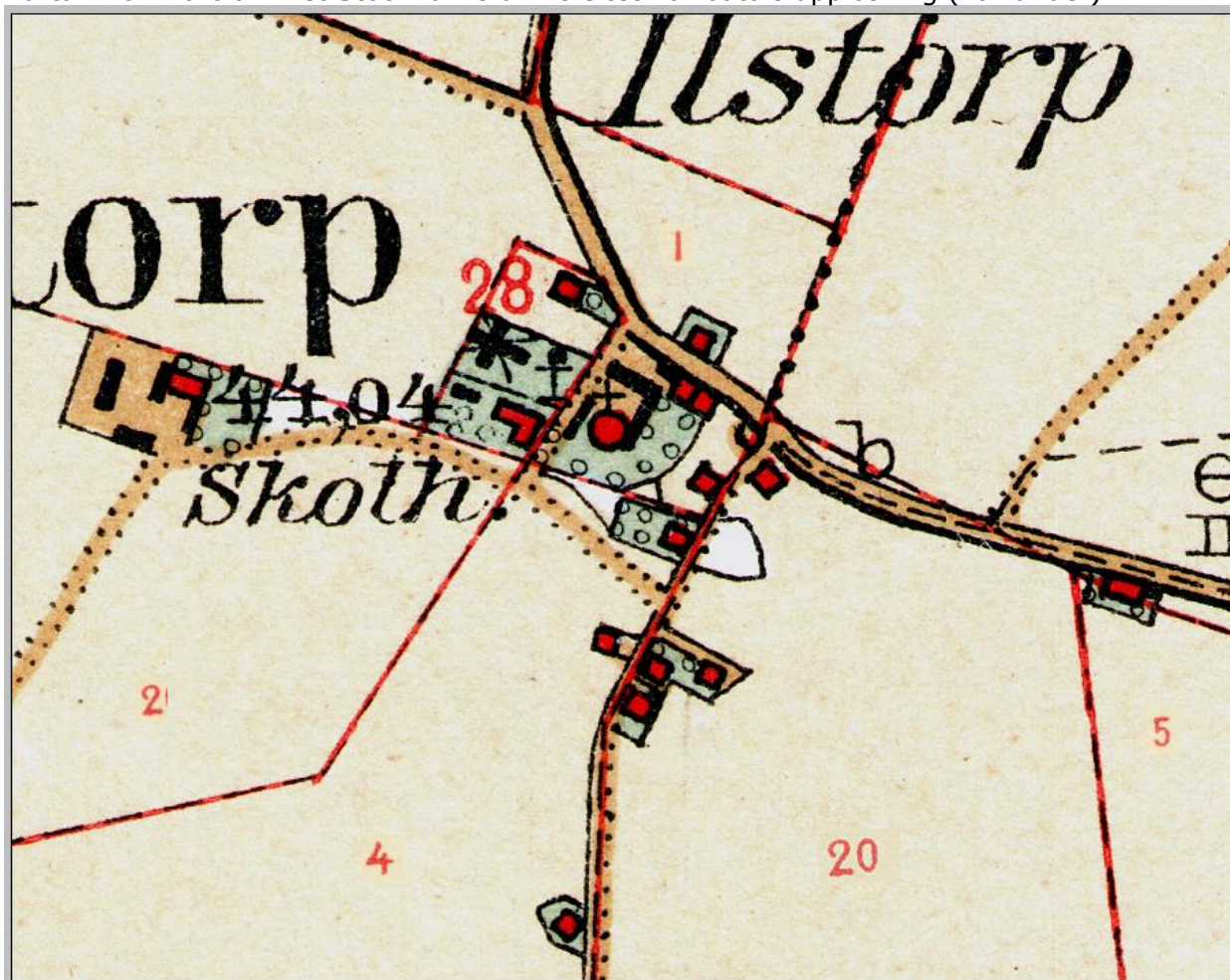
Ilstorp 1915

Ref:

https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/show.html?showmap=true&archive=RAK&sd_base=rak2&raki=J112-1-50&sd_ktun=52414b5f4a3131322d312d3530&nbOfImages=3

Ref: <https://kartavdelningen.sub.su.se/images/Ek/M/raster/M-Sjoberg.zip>

Kartan från Kartrummet Stockholms universitet har bättre upplösning (här under).

Historiska Kartor, Ref lantmäteriet

Kartor i Lantmäteriets historiska kartarkiv som är **äldre än 70 år omfattas inte av upphovsrätten** likt 'nutida kartor'. Detta innebär att du är fri att använda dessa hur du vill, det vill säga du kan publicera dem eller sprida dem vidare även i digital form om så önskas.

I de historiska kartserierna, [Generalstabskartan \(1827-1971\)](#) och [Ekonomiska kartan \(1935-1978\)](#), har alla ingående kartblad ännu inte uppnått 70 års ålder. Lantmäteriet har ändå valt att avstå upphovsrätten till de blad som är yngre än 70 år, vilket innebär att dessa kartserier i sin helhet kan betraktas som upphovsrättsfria.

[För att få tillgång till kartfilerna från Lantmäteriet betalar du endast en leveransavgift i de fall du beställer kartorna från Lantmäteriet.](#)

Vid publicering eller spridning vill vi gärna att bildens ursprung anges, t.ex. med texten *Karta ur Lantmäteriets historiska kartarkiv*.

Om du publicerar flera olika historiska kartutsnitt i en bok så räcker det i så fall med att ursprungsangivelsen anges en gång, t.ex. i anslutning till en bildförteckning i boken.

Ilstorp - Prästgården

Ilstorp prästgård 1 ^{9/1230.1.}

Ingen förmånsrätt kunde förhindra att en stor del av Ilstorp gamla prästgård under år 1930 omändrades så att det äldre och mest sköpliga byggnadskomplexet utplånades för nya hus restes upp. Nödvändigheten hade länge föret fattat husens förbättring och trots att flera arundatorer önskat hade mycket litet dervidlag kunnat förtagas förr än nu. En summa av omkring 12000 kronor från kyrkofondens fings åtgä till att uppföra nya byggnader och förbättra de övriga husen. Så länge nytt svinstall och ny stall länga under året uppföras och såsom en följeprenor antogs arundatorn på gårdens Gustav Nilsson vilken i sin ordning hemstälde åt disponenten Carl Johansson i Sjöbo att anskaffa murare och timmermän.

Under den milda vintern i februari och mars körde jag hem boken från Sjöbo Öra. En dag jag kom hörsande med mitt ~~lars~~ genom Sjöbo såg jag två män i samtal stå utanför dörren till lantmannens afäim. Det var disponent Johansson och lantbrukaren Martin Larsson i Omma. Men mitt för dem ~~sporde~~ sporde Johansson mig om jag vill ataga mig att mura ett hus. Det går nog tyckt jag. Men tillade han det är ett stort sådant. Det ~~kan~~ jag ~~inte~~ gör ingenting jag skall nog dra det i landet muntligen. Kom då hit på söndag förmiddag kan vi tala om det mer.

På utsatt tid infann jag mig på hans kontor där vi ~~byggs~~ ritningarna till nya uthus byggnader i Ilstorp prästgård. Jag hade inte stätt der länge förrän byggets kontrollant N. Norden i Skurups inträdde i rummet. Det var deras mening att resa ned till Ilstorp och när jag meddelade detta blev jag sinnad att göra dem sällskap. Lant omäide infann sig även timmermannen Anders Larsson som i bilen tog plats hos Johansson medan jag ~~stod~~ stod kontrollantens sida. Bilen körde in på prästgårdens där den stannade några minuter innan bortaden. Arundatorn var tyckligen hemma, han kom ut och tog emot det resande sällskapet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp - Prästgården

Ilstorp prästgård 2 5/1230:2

Prästgården såg för tillfället förfallen ut. Den östra längans som hade varit ställänga stod rivet på ett långt stycke och det var även meningen att en stor del av tegelmuren skulle rivas omhul. Endast den av gårdens fyra långer stod uppförd av tegel. Sammanbyggd med den norra längan hade den en längd av omkring fyra till fem meter och var sju meter bred. De övriga husen hade många hundra år fört uppförts av korsvirke med trästolpar, tvivor, löshult och bristiga väggar. På många ställen hade träppning och fraktsjakt men så att de fanns mycket som behövde bäddas på. Till nya byggnader hade Nils Levin redan upprättat både ritning och arbetsbeskrivning men detta godkändes ej utan sådana tillkom senare i annan stil genom det utsköts sällskapet och mycket kontrollantens omsorg.

Swinskallat anlades utanför gården i mitten i trädgårdens och stallets längans behöll sin ursprungliga plats. Endast delvis blev östra sidan med rivet men på bredden utvidgades den till två och en halv meter in i gårdens samt fick en längd av tjugo fot och en halv meter.

Under sommarns lopp blev även en stor del av den norra längan rivet enda fram till porten eller det som varit samlat av hela gården där stöttor stod inre och stöttor stod ut som stod mot muren för att inte hela huset skulle ramla ihop.

Prästgården hyrte bostad för två samfundens prästen och arrendatorn. Mellan prästen för egen del upptog hela den östra längan som låg med sina gavlar av trä i öster. Och västra mätte arrendatorn åt nöja sig med hälften av västra längan eller den som vätte mot vägen och kyrkan till. Övriga delar av byggnaderna bevarades som uthus till skydd för vägen och redskap och föder.

Gården kunde så att säga vara kringbyggd med tre av längorna hade samman. Mellan den och prästens bostad fanns en liten öppning, vid västra sidan stor nog för att kunna gå däremellan, vid den

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp - Prästgården

Ilstorp prästgård 3 5/1230-3

Ärta så brist att vagnarna kunde rulla genom dem. Alla häringarna voro täckta med halm och folk begrep inte hvar arrendatorn kunnat rida sig med en sådan gård.

Prästerna i Ilstorp voro dåligt avlönade men så var också pastoratet till vilket även Björka höi- de det anknöta i stiftet. Bonda- den på ar- rendatorn fanns en baklagn, prästen fick gagna den, på prästens be- ning fanns två verandor en inn- på gården och en till söder som väntade ut i trädgårdens. Arrenda- torn hade ingens.

Vilja Jfr Cavalino hända- minne har medan omnämn- prästerna i Ilstorp och Björka sedan slett av femtonhundreta- lit. ända till 1929.
Hans Petersen var pastor här om- kring 1880.

Mats Persson omkring 1605
Nils Dirichsen Sverleman dog 1667
Lauritz Barthersen Jha dog 1690
Hans Piers pastor från 1690 till 1706
Johan Benthin från 1706 till 1712
Hans Nilsson Fintab dog 1741
Hans Espholt dog 1750
Vilbjörn Sverman dog 1768
Johan Grise dog 1795
Olof Basker dog 1808
Hart Fredrik Bering från 1809 till 1818
Per Magnus Jullander från 1819 till 1833
Hart Magnus Kruppen från 1833 till 1844
Eustas Fredrik Kjellman från 1844 till 1854
Sverin Kristian Roth från 1854 till 1866
Johannes Paulin dog 1876
Anders Fredrik Cronhamm dog 1886
Nils Hammar dog 1892
Nils Axel Johan Möller från 1892 till 1903
Carl Carlsson dog 1903
Adolf Oskar Vilhelm Paulson tillförord-
nad kyrkoherde från 1904 till 1929.
Anders Emil Hellgren från 1929

Flera av Ilstorp präster voro nöjda med sitt lilla pastorat med de små in- komster de hade där, men de fanns ju även hos dem orsaker till missnöje. Nå- ra flyttade där, från Rön till Stora Hår, Benthin till Björnkulla, Bering till

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp - Prästgården

Ilstorp prästgård 4 9/230:4

Orkellunga, Gullander till Rödlinge, Skruppen till Högstads, Lyllman till Gjörs lön Roth till Vaelnäs och Möller till Hög.

Så Skruppen bodde i Ilstorp brände han brännvin där. Roth var ovanligt nitisk med läs barnens undervisning. Det lilla fätal läs barn han hade erhöi undervisning ett helt år. En hamn hade blivit gripen genom en dröm etc. vilken han såg sina förra synder och handlingar så att han derf ter hänger sig åt gudeliga övningar och lät sin adliga fru held bestyra husets intressen. Hammar var en värdig kyrkans tjänare. Han pudlade klädd i vitt mästkrus i sina kyrkor vilka han på flyg sätt förbättrade genom att själv bekosta detta. Carlsson sade med prästgårdens är ej något fel men i alla fall behöfde den bättring som den också fick 1930.

Till vår kunskap har endast de senaste arrendatorernas namn anlämt. varfor vi har också något att nämna om dem. Pladen tager sin början i mitten på 1800 talet och fortsätter intill nu.

Anders Kristensson

Nils Andersson Krumman

Ola Olsson

Håkan Bengtsson 1817-1899

Anders Jönsson

Gustav Andersson d. Jönss son

Jöns Pernesson

Nils Andersson född 1858

Hans Nilsson

Anders Nilsson

Nils Jönsson f. 1844, d. 1926

Johan Montell den Jönss son

Henrik Nilsson

Harl Rasmussen

Gustav Nilsson född 1889 arrendator sedan 1921

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp - Prästgården

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp prästgård 5-

G 1230:5.

Ilstorp prästgård med sina fyratusen hektar hade mycket dålig sådelsmark till vilken hörde en stor äng som sträckte sig på båda sidor om Klingavälsån och lunnade rikligt med hö som i våta år såsom 1930 var mycket svårt att bärja. Årrendatorn led då stor förlust enär höet som foder försämrades och stroligt mycket mer arbete än annars åtgick enär svattmet sköjde över både äng och hö så att detta förmågen flöt på vatten.

Vid slutad arrendetid voro också flera av arrendatorerna utarmade. Så blev fallit med såväl Anders Kristnäs som Nils Andersson Krumman. Kristnäs led sina anor från Björka socken från en berömd bondesläkt och återvände dit efter sina utförda värk i Ilstorp. En av hans söner vid namn Måns flackade omkring i Skåne och bodde på många platser, egde i Ljöö samma hus som nu restaurerats Dahn närmast och bodde sist i Hammarlunda där han en längre tid var kyrkostyrelse mästare och dog. Han skulle en tid bott invid infästskog och var för han kallades Måns Fier. Om Kristnäs sådes det att när andra höstade hade han sig ett vila. Ända rest han en gång i veckan upp till Ljöö för att höra priserna på produkter och annat.

Så Nils Krumman betalte sitt arrende kom han med pengarna i en lada in till prästen som fick själv avräkna summan. Hustrun var en förmögen ^{släkt} från Torpa härad och egde då hon gift sig mycket pengar som hon ~~hade~~ ^{hade} bar i föcklet (föcklädet). Årrendet av prästgården uppgick till omkring 400 kronor men som gårdens avkastning förblev ringa, ty Nils odlade ett stycke lin utanför gården på samma platsis efter år, kunde han endast förlora en stor del av hustruens rikedom. Vid sin äldsta köpte han en jordtomt och dog i Ljöö. Han hade en son och en dotter. Sonen en storväxt person tjänade i yngre åren hos möllaren Ola Harvigsson i Emmadäl som hade i sinnet att behålla sina tjänare till närmare Micheli. Då han behandlade dem hårdt för att få dem att lämna tjänsten och slippa betala dem deras lön. Detta vågade han ej uppsepa mot Nils Krummans son som tjänade ännu ut. Harvigsson hamnade själv till slut i Smedstorpas Gattighus.

Utom Ilstorp prästgård övertog Ola Olsson samma hemman som Håkan Trulsson i Ljöö innsått. Senare hade han ävens Haregö gård på arrende. Som gammal hade han både grätt hår och skägg och egde handelsföreningsens hus i Ljöö. Som ett begrundat drag i släkten må anföras att han kallade sig Olsson en annan broder som var färgare hette Jönasson en tredje broder med annat namn var fader till möllaren Axel Perssons fru Harebma i Lund. Endast en av hans söner har kvarstannat i smulorna Färs numligen löjknant Per Olsson i Ljöö.

Håkan Bengtsson hade inflyttat till församlingen österifrån och hade innan han blev arrendator på prästgården varit ladafogde på Ilstorp gård. Han var född i Råstofta, hustrun Elma Gladotter som dog 1895 var född 1818 i Fogeltofta. Två av hans söner blevo mura händare, den ena av dem disponenten Håkanesson vid Arlöv sockersåbrik var gift med en Simsha och samplade en stor förmögenhet, den andra eller Olof Rothström i Ljöö som ännu lever och är född 1845 förvärfvade sig under sina resor i Ryssland och andra länders stora hemskaper som snickars.

Ilstorp - Prästgården

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp prästgård 6

51230.6

Ett år hade kyrkoherde Paulin och och Håkan Bengtsson prästgården tillsammans innan den förste avstod sin andel åt den andra. Paulin köpte i Hylle ett par hästar av vilka den ene var mycket elak. Då drängens Hans Nilsson en son till Nils Jönasson i Ilstorp stod bredvid hästen för att rykta honom högg denne till ~~hög~~ och med ett enda blett krossade den elaka han hade på sig.

Åven Anders Jönsson hade inflyttat till socknen österifrån. En av hans bröder vid namn Jönsson ärendrade ett hemman i Ilstorp under Sönde Borg som låg ett stycke nordost från prästgården. Innom denna släkt har gården bibehållits en längre tid fastän inkom vässa mellanrum. Sonen Gustav Andersson hade gården efter fadern innan han ärendrade ett hemman norr om prästgården. Denne var gift med en dotter till den gamle skolläraren Ola Nilsson i Ilstorp som blev nära 101 år gammal. Skolläraren var nemlig en född i Brandstads socken den 26 december 1814 och dog i Ilstorp den 9 november 1915, hustru Lisa Tusdotter från Hylle född 1816 ~~och~~ dog 1878.

Skollärarens yngre hustru Michel och bodde i ett torp som kallade skoghuset i Brandstads socken. Därför att han ej orkade utsläppa sina elakhet till egen av Örnesholsten hotade denne att driva honom därifrån men som Michel ville behålla sitt torp begärde han sig försäkringen upp till herremannen och bad honom om han fick behålla torpet. Då denne syntes rent omedgörlig var det Michel som fick ett helt annat humör och utbrast "Om jag inte får ha torpet längre skall jag skrika ut exellensen mycket längre än han kan själv komma. Exellensen Ramel en av sin tids yppersta personer hade hört avskiljet om Michel varför han besinnade sig blev eftertänkt och lät Michel behålla torpet vilket sonen Nils skötte efter honom.

Det fanns ej ett falskt ord på hans tunga eller en uppsattlig ordvisa i hans själ, sågs det om exellensen Malte Ramel född 1747 död 1824. Han vill sitt folks väl men många som kände hans goda hjärta lag försatte honom i bryderi så att han knappt bitade sig själv.

Så hade en skogsförvaltare vid namn Schröder för någon oärlighet mist sin befattning och fick ändå hållas på godset där hans tunga origa berypp i senare åren ej kunde föras så väl som för. Exellensen hade gett honom skriftligt löfte att till skänka skälla två risbunkar i skogen som godsets folk finge hämta hem till honom. Men på pappret satte Schröder en nolla till, så att han fick summan upp till ett hundra risbunkar, varpå han fick godsets folk att köra dem hem. Det var likväl någon som tälade om det för exellensen vilken fann sig föranlåten att kalla Schröder hem till sig. Denne vägrade ej stanna hemma och vid framkomsten satt exellensen inne på sitt rum och såg att Schröder öppnade dörren på glänt utan att trädna in, men väl stänga den åter. Schröder blev tilltalad att gå in där exellensen var, men han endast hastade en förstelken blick på den uppslagna godsetaren, för att åter slumra dörren igen, vilket han höll på med flera gånger ända till dess exellensen anlät antog en känd min. Nu när jag sa att exellensen inte ser så arg ut nu vägrade jag gå in, uttryckte sig Schröder. Efter den skugga som Schröder nu höll av sin förre husbonde sökte han i stället undervisa honom med orden "Man skall inte enbart på vordpapper sätta summan med sig, utan behövs mer mått och så sättas det för säkerhetens skull." Exellensen lät med gå för rätt och Schröder fick oantastad avlägsna sig.

Schröder var mycket korpulent och skraddarans ryddade åt honom en dräkt utan att taga mått eller passa till kläderna innan. Då de blivit färdiga passade de som om de blivit kläpta åt Schröder som då inför skraddaren undrade hur denne kunnat få dem så bra. "Jag har tagit mått av min baksägen" som har samma tyckelse som Schröder, utbrast sig skraddaren vilken förmodligen syftade till honom för och innehållit ett av de gamla måtten.

Ilstorp - Prästgården

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp prästgård 7

51230:7.

Ännu har en son till Gustav Andersson vid namn Anders Gustavsson det ärendet huggman i Ilstorp som denare endast innehade på arrende och sedan skogvaktaren förde svem som i Årum ett par år till slutet som arrendator i Ilstorp prästgård fick Nils Andersson en bror till Gustav sitt intäde där som varade i näst år i slutet av Cronham lsmad under hela Håmmars kyrkohuset till och något av Möllers första kyrkohuset där. Nils Andersson lever ännu och bor i ett hus i närheten av prästgården. Ett annat ställe där i socknen eller samma som nu Erik Larsson innehar på arrende hade han även men det gick ut för för honom här, hustrun dog senare flera små barn och han blev omgift.

Vissa personer hyar stora anlag för att plåga de varelser som på något sätt förnärmat dem. I Ilstorp fanns en gammal bonde som hette Nils Nilsson. Denne hade en gång gått in till Nils Andersson som hyat med omhan för honom och varför hans lsmade honom några höttullar med sig derifrån. Hemkommen gjorde han dessa på sina hjalla men några timmar senare då han ämnade förära dem voro de försvunna. Han förstod genast att rättas sövat dem åt sig ty de hade länge gjort honom förtut och huserat rysligt med hans seker. De skulle åtminstone till sist få tro på hans hämd det satte han sig för. De rättas han derifrån fångade i sin fjälla plågades till döds på det grymmaste. Med ett glödigt spetsigt järn stungos de arma djuren till döds varifrån även hängdes upp i ett träd som stod utanför huset till glädje för närgångna kråkor. Ju mer Nils Nilsson huserade och plågades de otägliga rättarna desto mer ensatte de honom men då det blev som värst kunde han ge sig ifrån huset till sin i Sandbäck bonde son Nils.

Utom det ärbga arrendet ålades arrendatorn även en del skutsar som skulle utgåras åt prästen eller dennes familj. Vägen emellan kyrkorna Björka och Ilstorp var backig och tung underhålls dåligt men minst en gång i veckan måste den färdas. Kyrkohuset Möller köpte en vagn som gick så tungt att två hästar knapt orkade dra den tomma härran den vägen var näst sandig. Mycket därför avstod Nils Andersson från prästgården och på Hans Nilsson som för resten varit skräddare gav den ej heller något ginst intryck. Han sade prästen höghjudd vid ett tillfälle att om han skulle ofrån köra med den vagnen skulle han spänna hästarna ifrån där vägen var svårast att färdas och ville sen prästen vidare fick han gå vägen, enad han lät vagnen stå där. Prästen och arrendatorn blev osams, prästen stod hjälplös, köpte ny vagn och den förra vagnen fick stå i skuggan under ett äppel. Vänshapen mellan prästen och arrendatorn blev ogynnsam; Möller sade till Hans att han skulle ha sina häns inestängda varpa Hans svarade att då fick han stänga in katten. Det hände ibland att arrendatorns stuga där det var lågt till taket fylles med rök och en dag sade Hans till Möller att han fick låsa hin ur skorstenen ty röken var sådan att de inte kunde vistas i stugan.

Folkmängden i Ilstorp utgjorde den 1 januari 1877 290 personer men minskades ständigt så att den 1916 eller i kyrkohuset Karlsons tid endast hade 239.

Då Karlsson lög på sitt sista fick doktorn bud att komma redan på morgonen till den sjuke. Hela dagen vänta man på honom och först på kvällen kom han äntligen något uppsynad efter att i skogsbärgen ha tillbringat en ansträngande. Det han då ordinerade hjälpte ej den sjuke.

Carlson var född i Helland i Blekinge 1845 och var son av lantbrukaren Carl Ahlsson. Han dog barnlös år 1923. Endast en kortare tid hade han varit gift.

Ilstorp - Prästgården

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ilstorp prästgård 8.

51230:8

eller i något övre ett år med Christina Nilander. Hennes far bodde i samma socken som Karlsson förestodjt uti eller Hjörnarps på gårdens Tockarp. Ej långt därifrån eller i grannsocknen ~~En~~ Förestodjt stads hennes förfäders lilla kungärd Rönnebytt i långt från Hallands gränser och Sköllerövikens kust. Hennes farfar professor Magnus Nilander hade bitdat gården dels genom skänker dels genom inköp av mindre hemman. Fria Carlsson var kusin till Edin Karolina Hallenberg gift med dottern Nils Vims i Sandbäck. Under tiden dotter Vims bodde i Sandbäck trodde folk att han var fattig ty han hade hytt sig in i en lägenhet som tillhörde omhusegare Holm ett långt stycke ut på vägen men så var icke fallet när bouppteckningen efter honom redovisade en förmögenhet på flera tusen kronor som tillföll deras enda dotter.

Efter Carlsson fick Ilstorp och Björka vänta på ny kyrkoherr. Tillförordnad sådan blev Adolf Pålsson från 1924 till 1929. Under ~~och~~ dessa församlingars ej längre höra ihop, Ilstorp blev annex till Södra Årems och Björka till Öved. Ett månghundraårigt band brast således den 1 maj 1929.

Vid Pålssons avflyttning var prästgården ehöll arrendatorn rätt övre över den gamla prästlägenhet som i uråldriga tider utgjort bostad för kyrkoherrarna en omkring fyratio meter lång byggnad som år 1930 vid östra ändan av kortades nästan två meter. I och med såväl ändrades gårdens namn till Ilstorp församling. Den förste arrendator som ehöll lov att intaga prästernas gamla beringar blev Gustav Nilsson, en man som mer än någon annan borde ega denna rätt.

Fästän gården visade mellanrum ^{innehafte} av personer i tillhörande hans släkt så år han andock den femte i släkten som uttitt år som arrendatorer. Han föddes på gården år 1882 år den innehades av hans faders Nils Andersson och moder Johanna Hakansdotter. Hans morfar Hakan Bengtsson lifde ännu i 70 år. Han blef som dömdes i den unga moderns bröst år hon skulle flytta därifrån med sina små barn han ingen tolka. Ingen kunde år heller ana när den till Gustav trappade fram övre år på gården illa liggande grästen att just han många år senare eller 1930 skulle byta upp dem för att användas till golf och grundmurar i de nya hus som år på stället uppfördes. Efter kunde någon veta att just han vore den som till stor del skulle sätta gården i ett annat läge, riva ner en hop gamanalt odeligt, år nytt igen, ändra om det som någon kunde dugde och på ett enda år ~~ått~~ försöka det hela. Han blev tidigt moderlös, fick senare stygmor, måste redan som ungling arbeta hos andra, gift sig vid tjugott år ålder med Mathilda en fästesdotter till Ola Hakansson i Sandbäck. Han rättare en brorsdotterdotter till sin mors kusin Boel Andersdotter. Efter sin i Arlov rike men barnlös morbror disponent Hakansson erhölet han ett arv på 5000 kronor. Man vet hur våra dagars dagstiftare har ansat om arvda balcken men år en fattig avlägsen släkting ett arv på några tusen kronor så anser jag det faller nog på sin rätta plats ~~här~~ om det år ~~ett~~ erhålls från kusin eller något kusin eller från vilken ^{släkt} benämning den år hans. Arvet kom utmärkt väl till pass. Ett hemman i Björka som förut Per Nilsson brukat övertog han på arrende redan denna riket illa ut genom att så skadats av en härfvett att han deras avlid och behöll till dess egaren baron Hans Otto Ramel på Övedskloster ville öka arrendet betydligt. Under samtal med Paul Rasmussen efter han att denne vill mot utläggande av 2000 kr avstå från Ilstorp prästgård och översenshemmet träffades ganska snart varifrån Gustav Nilsson år 1921 återinfogade i sitt barndoms hem vilket bejann sig och ännu år i samma tempo som år som liten pojke gick därifrån. Vid pass 1500 kronor skulle han år utlägga i arrende men så var det också strax efter kristden nu år förhållande med jord bruket ett annat år det gäller betalning men så har också arrendet senkts ned till omkring 800 och år det arvet junte ett ihållande arbete som hållit honom med sin stora familj uppe ty ännu enligt hans egen utsägo år det lät han lagt undan men vi försöka honom ty han synes oss vara sanningsenlig och ha gjort sig förtjent att inneha den plats han har.

N. M. Jönbeck.

Ilstorp - Prästgården

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Vi skulle keenat spräka om mycket mer angående
denna gård men som det endast vällar dröjsmål för
läg lämna det åt en annan gång.

Om det kan användas i år i årsboken hyllar
jag det som ett kärt nej.

Beaktas om personer som levat i våra skanska byder
hur de levat, vid vilken tid de levat, släkten i fler led, folkminnen,
och jag att ta reda på om det även jag bland det något intressanta
och om sådant passar på årsboken träffas vi måhända åter igen.

Förre söndagen väntade jag handskat
men vi har väl träffas senare

Högabergs/ult.